

2023

The coat of arms of Storfjord municipality is a red shield with a yellow floral design. It features two yellow flowers at the top, connected by a central stem with leaves, and a single yellow flower at the bottom. The shield is partially overlaid by a grey horizontal band.

KOMMUNALE MÅL OG RETNINGSLINJER FOR
ELGFORVALTNINGEN
2023-2027

Innhold

1. Innledning	3
2. Bestandsutvikling	4
2.1 Datamateriale	4
2.1 Bestandstetthet	6
2.2 Sett ku per okse	7
2.3 Rekruttering	8
2.4 Slaktevekter	9
2.5 Fallvilt	10
3. Tellende areal og minsteareal	11
4. Hjorteviltregisteret	12
5. Målsettinger for Storfjord kommune	13
5.1 Overordnede mål	13
5.2 Konkrete mål	13
Vedlegg 1	15
Vedlegg 2	16

1. Innledning

Det er Stortinget gjennom Landbruks- og matdepartementet (LMD) som legger rammene for hvordan hjorteviltforvaltningen skal gjennomføres. LMD utøver sin politikk gjennom fylkeskommunen og ut til kommunen, og det er kommunen som har hovedansvaret for forvaltning av elg, hjort og rådyr. Kommunen har ansvar for de offentlige verdiene knyttet til hjorteviltet. Dette er blant annet opplevelsesverdier, biologisk mangfold, trafikkproblemer og andre skader/ulemper. I tillegg har kommunene både ansvar og utfordringer knyttet til jaktrettshavernes rettigheter og rettssikkerhet. Forvaltningen av hjorteviltet skal være kunnskapsbasert, hvor både fagkunnskap og lokalkunnskap er viktig.

En av oppgavene til kommunen er å utarbeide målsettinger for forvaltning av hjorteviltartene det er åpnet jakt for. Etter § 3 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt skal kommunene ha etterprøvbare mål for forvaltning av elg, hjort og rådyr. Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnet, bestandsutvikling, skader på skog og utmark og omfang av viltulykker.

De kommunale målene og retningslinjene skal hjelpe kommunen og rettighetshaverne til å tenke målrettet på hvordan den fremtidige hjorteviltbestanden skal være. Det er viktig at målsettingene er etterprøvbare og at tiltakene kan evalueres etter endt planperiode. Det er rettighetshaversiden som har ansvaret for å utarbeide bestandsplaner, og disse må være i tråd med de kommunale målsettingene. Kommunen har vedtaksmyndighet i hjorteviltforvaltningen og er den naturlige samarbeidspartner for rettighetshaversiden.

2. Bestandsutvikling

Storfjord kommune har åpnet jakt på elg, og tellende areal er 317 246 daa. De første registreringene av elg ble gjort før siste verdenskrig, og på slutten av 1950-tallet var det en fast elgbestand på sommer og vinter. Storfjord kommune har en relativt liten elgstamme og avskytingen har de siste årene vært 46 dyr i året.

2.1 Datamateriale

Det har vært en kraftig økning i jegerinnsatsen fra starten av perioden. Jegerinnsatsen har økt fra 649 jegerdager i 2008 til 1062 jegerdager i 2022 (tabell 1). Jaktinnsatsen er moderat. Observerte elg har økt i takt økt jegerinnsats og alle jaktfeltene registerter sett elg-data. Fra og med 2018 ble det ny metode for å registrere sett elg (vedlegg 1), og jaktfeltene i Storfjord gikk over til ny registreringsmetode i 2019. Det vil si at sett elg per jegerdag før og etter 2019 ikke er sammenlignbart.

Datamateriale med flere enn 1000 jegerdager gir et godt bilde på faktisk utvikling i bestanden. Det til tider lave antallet jaktdager gjør at det sannsynligvis er en del tilfeldig variasjon i indeksverdiene og det gjelder særlig i starten av perioden.

Tabell 1. Antall observerte dyr fordelt på kjønn og alder, samt registrert jaktinnsats og rapporteringsfrekvens i Storfjord kommune perioden 2008-2022. Data fra Hjorteviltregisteret.

Jaktår	Okse	Ku 0	Ku 1	Ku 2	Enslig kalv	Sum kalver	Ukjent	Sum sette elg	Antall jegerdager	Antall jaktfelt
2008	74	50	29	4	1	38	34	229	649	9
2009	68	48	24	3	0	30	42	215	433	8
2010	38	17	23	12	4	51	25	166	408	8
2011	62	38	30	12	5	59	42	243	377	8
2012	47	40	20	13	4	50	12	182	243	6
2013	100	58	32	25	3	85	61	361	655	9
2014	93	40	30	16	2	64	41	284	807	10
2015	74	41	34	18	3	73	55	295	639	10
2016	76	75	45	18	0	81	66	361	650	10
2017	108	85	55	34	1	124	48	454	818	10
2018	97	53	35	20	1	76	59	340	617	10
2019	122	63	60	31	3	125	98	499	781	10
2020	261	128	62	35	3	135	95	716	954	10
2021	333	143	131	25	2	183	104	919	958	11
2022	213	121	114	73	0	260	131	912	1062	12

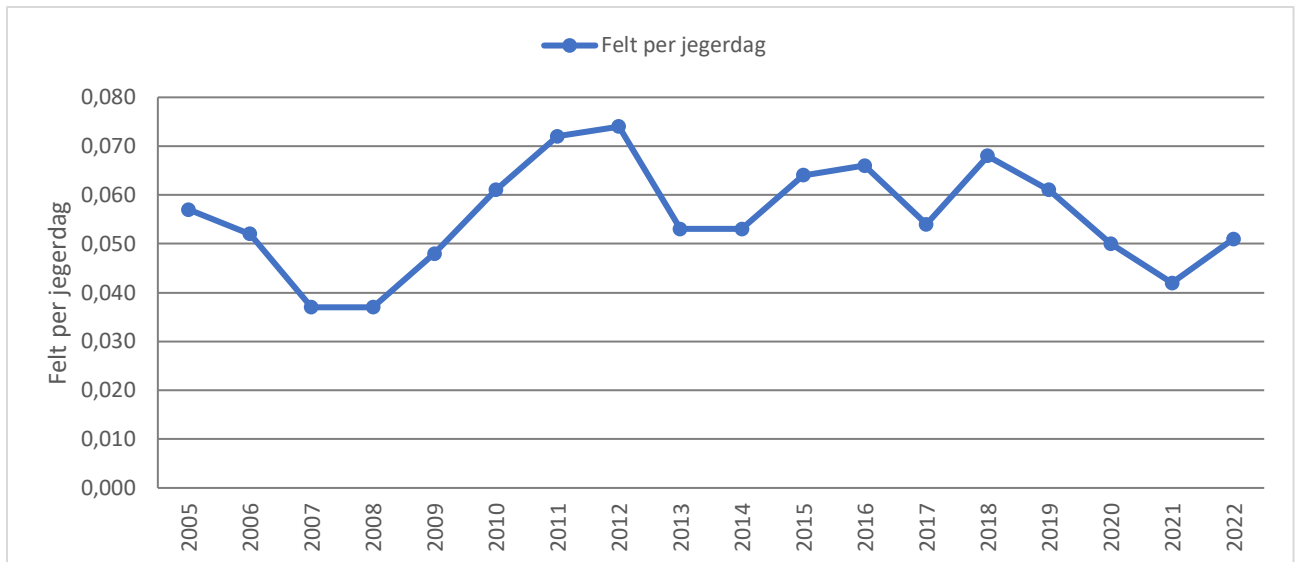
Slaktevekter er registrert i varierende omfang fra og med 2013 (tabell 2). For at tallmaterialet skal være av god kvalitet behøves det et større antall vekter (helst over 10 per kjønns- og alderskategori). Dette sikrer at de gjennomsnittlige slaktevektene er et godt mål på variasjonen i elgens kroppsvekt i jaktuttaket. Registrering av slaktevekter har bedret seg fra og med 2018, men fortsatt veies ikke alle felte dyr.

Tabell 2: Gjennomsnittlig slaktevekt og antall elg med slaktevektdata (n) fordelt på kjønn og alder i Storfjord kommune perioden 2008-2022. Data fra Hjorteviltregisteret.

Jaktår	Oksekalv		Kukalv		Okse 1 ½ år		Ku 1 ½ år		Eldre okse		Eldre ku	
	snitt	n	Snitt	n	Snitt	n	Snitt	n	Snitt	n	Snitt	n
2013	83	3	79	1	111	2		0	250	2	174	1
2014		0		0		0		0		0		0
2015		0		0		0		0		0		0
2016	79	3		0		0		0	252	1		0
2017	71	4	64	2	133	2	143	2	278	3	178	3
2018	76	5	69	4	152	9	148	5	203	8	188	5
2019	63	6	66	5	143	9	135	3	224	11	194	3
2020	74	9	67	2	144	9	137	9	223	11	179	6
2021		0	67	7	158	8	152	5	230	12	194	5
2022	70	5	65	12	149	10	144	4	231	11	175	7

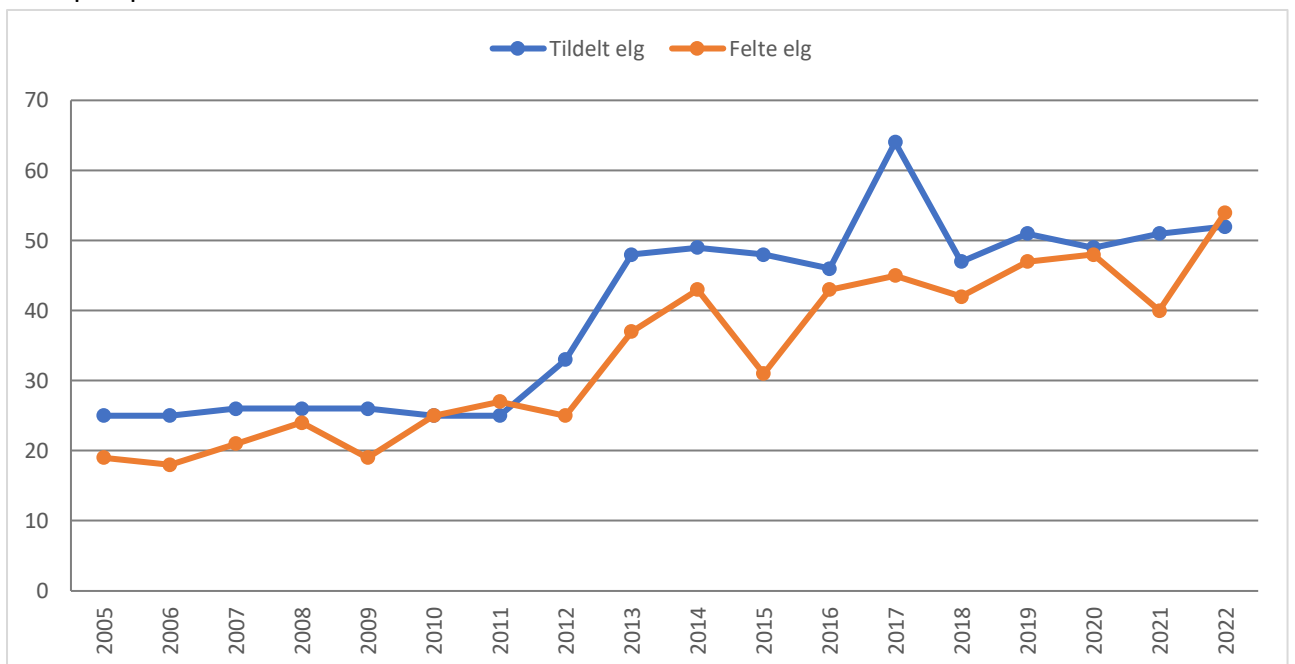
2.1 Bestandstetthet

Bestandsstørrelsen målt i felt elg per jegerdag hadde en vekst på starten av perioden. Fra 2019 har felt elg per jegerdag sunket, og i 2022 var felt elg per jegerdag 0,051. Dette var en liten oppgang fra året før (figur 1). Felt elg per jegerdag i Storfjord kommune følger samme trend som for region nord i Troms.

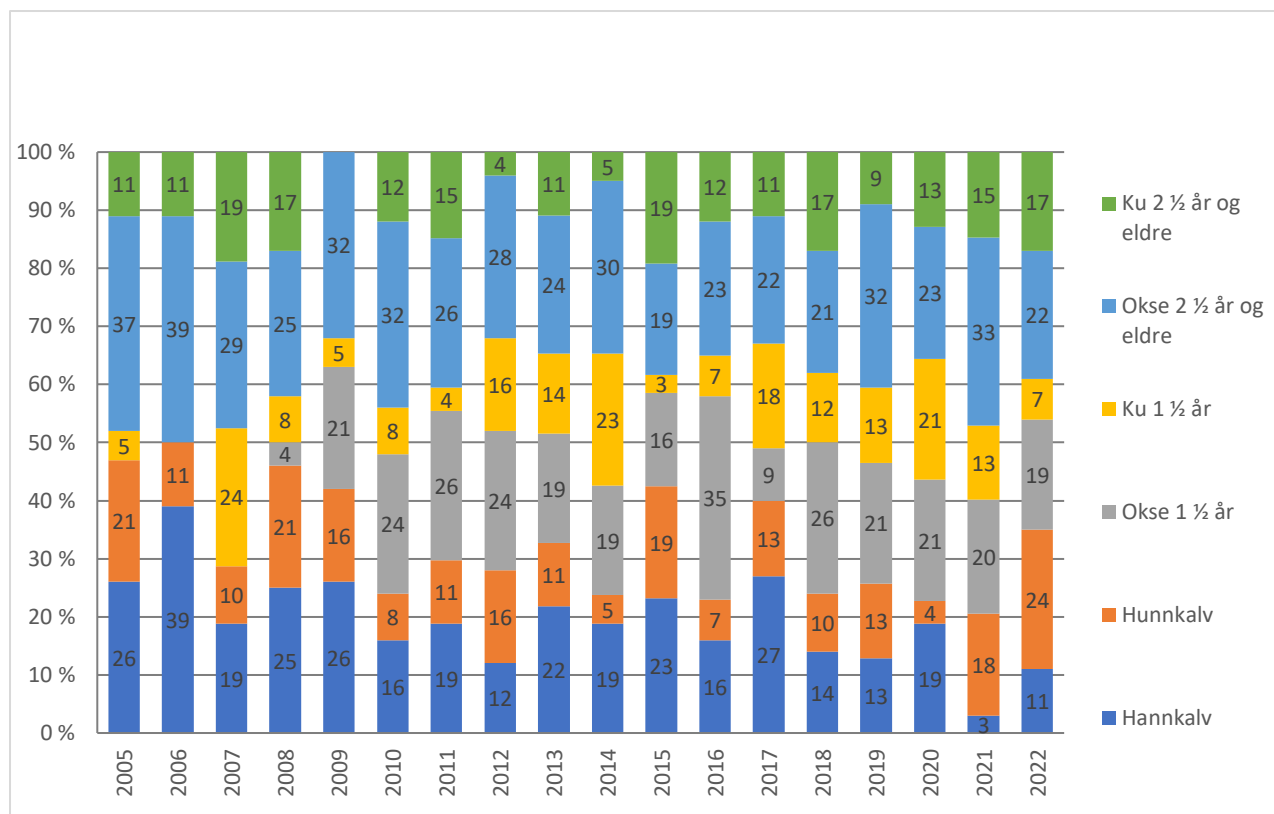
Figur 1. Bestandstettheten målt i felt elg per jegerdag for Storfjord kommune perioden 2005-2022. Data fra Hjorteviltregisteret.

I takt med at bestanden har økt, har også antallet tildelte og felte elg økt. Antallet felte dyr har mer enn doblet seg i perioden, og i 2022 ble det felt 54 elg (figur 2). Sist planperiode ble det felt gjennomsnittlig 44 elg i året. Fellingsprosenten er høy og var gjennomsnittlig 89 i siste planperiode.

Figur 2. Antall tildelte og felte elg for Storfjord kommune perioden 2005-2022. Data fra Hjorteviltregisteret.

Det felles flere hanndyr enn hunddyr i kommunen. I perioden 2005-2022 ble det felt 64 % hanndyr mot 36 % hunddyr. Siste planperiode var avskytingen av hanndyr 59 % mot 41 % hunddyr (figur 3). Dette er akkurat innenfor målsettingen for forrige periode om at prosentvis avskyting ikke skal overstige 60 % for noe kjønn. Avskytingen av kalv og ungdyr har i sist planperiode vært 60 %.

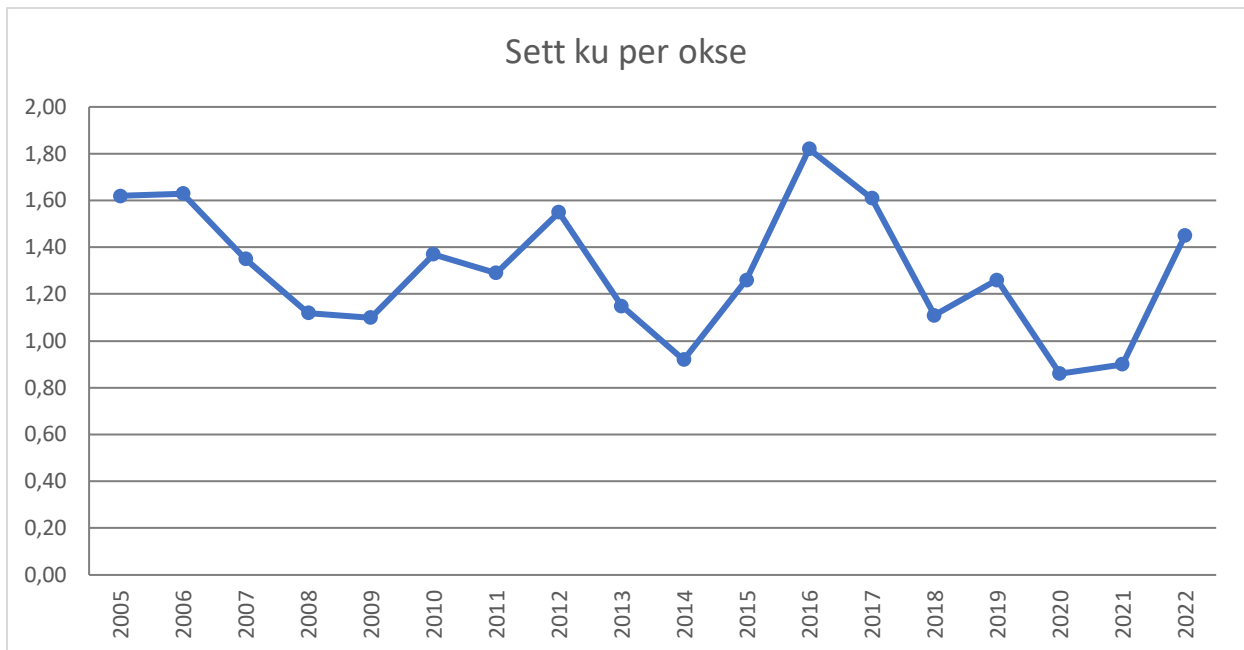

Figur 3. Felt elg fordelt på alder og kjønn i prosent for Storfjord kommune perioden 2005-2022. Data fra Hjorteviltregisteret.

2.2 Sett ku per okse

Kjønnsraten i bestanden, målt som sett ku per okse har variert noe mellom år, men generelt hatt en negativ trend, særlig etter 2016. Enkelte år har sett ku per okse vært under 1, som betyr at det observeres flere okser enn kyr. Dette skiller seg fra resten av landet, hvor bestandens sammensetning i hovedsak består av hunddyr. I 2022 var sett ku per okse 1,45 (figur 4). Sett ku per okse har vært under målet om en kjønnsrate på 1,5-2 ku per okse.

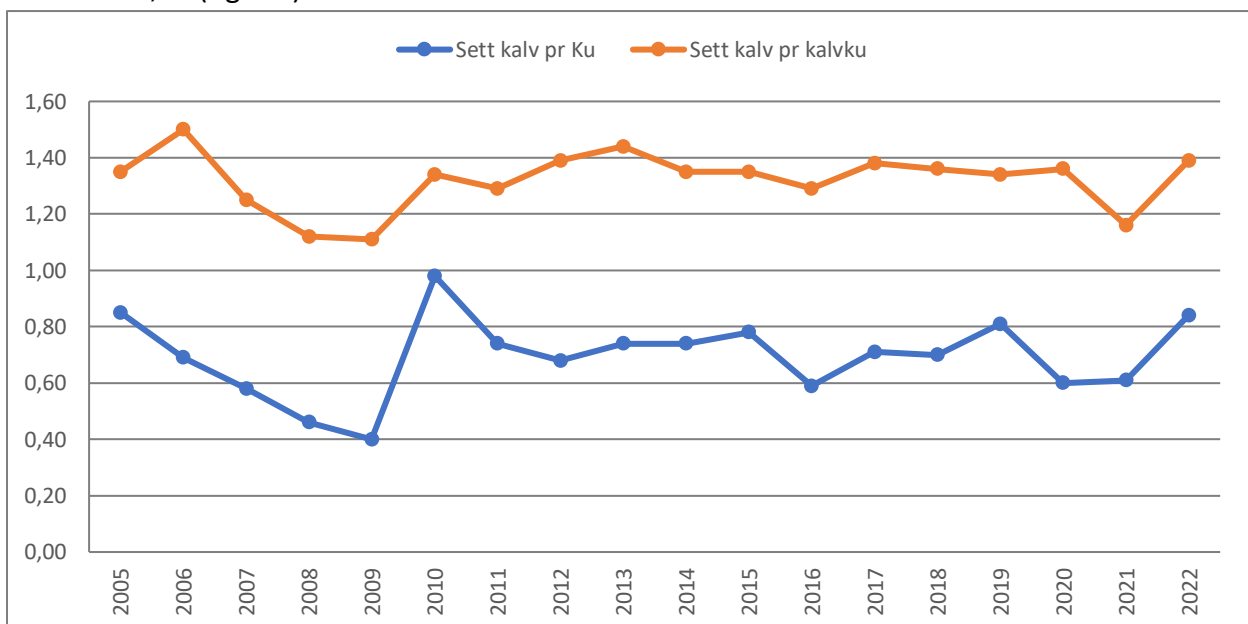
Uttaket av hanndyr er større enn hunddyr, noe som i teorien burde gitt et skjevert kjønnsforhold. At sett ku per okse likevel er såpass lavt kan komme av at okser oppdages oftere enn kyr, eller at det er innvandring av dyr til området.

Figur 4. Kjønnsraten målt i sett ku per okse for Stor fjord kommune perioden 2005-2022. Data fra Hjorteviltregisteret.

2.3 Rekruttering

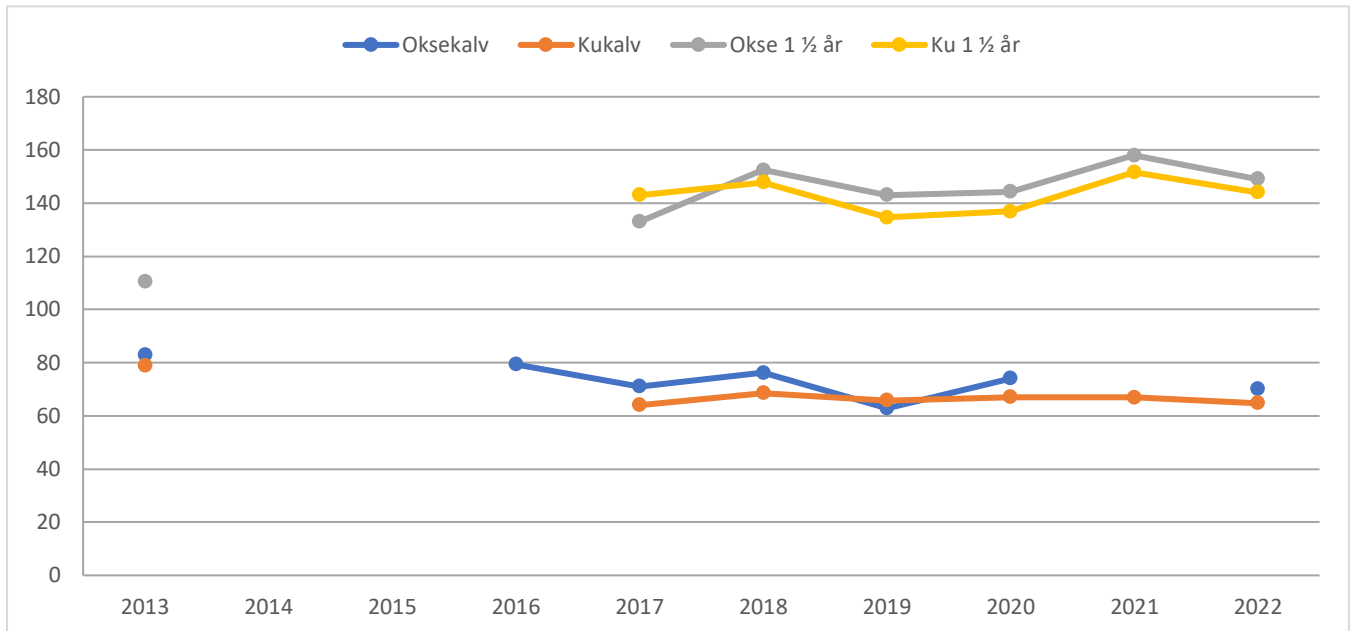
Rekrutteringsindeksene har vært relativt stabile, men noe variasjon mellom år. Fra 2010 har sett kalv per ku variert mellom 0,89 og 0,84. I 2020 var det en tydelig nedgang i sett kalv per ku. Dette året var preget av en lang og snørrik vinter, og det er samme trend for kommunene som er med i overvåkprogrammet for hjortevilt i Troms. Sist jaktår var sett kalv per ku igjen økende og var 0,84. Sett kalv per kalvku (tvillingraten) følger samme trend og variert mellom 1,34 og 1,40, med unntak av 2021 hvor den var nede i 1,16. I 2022 var tvillingraten igjen tilbake til 1,39 (figur 5).

Figur 5. Reproduksjonen målt i sett kalv per ku og sett kalv per kalvku for Stor fjord kommune perioden 2005-2022. Data fra Hjorteviltregisteret.

2.4 Slaktevekter

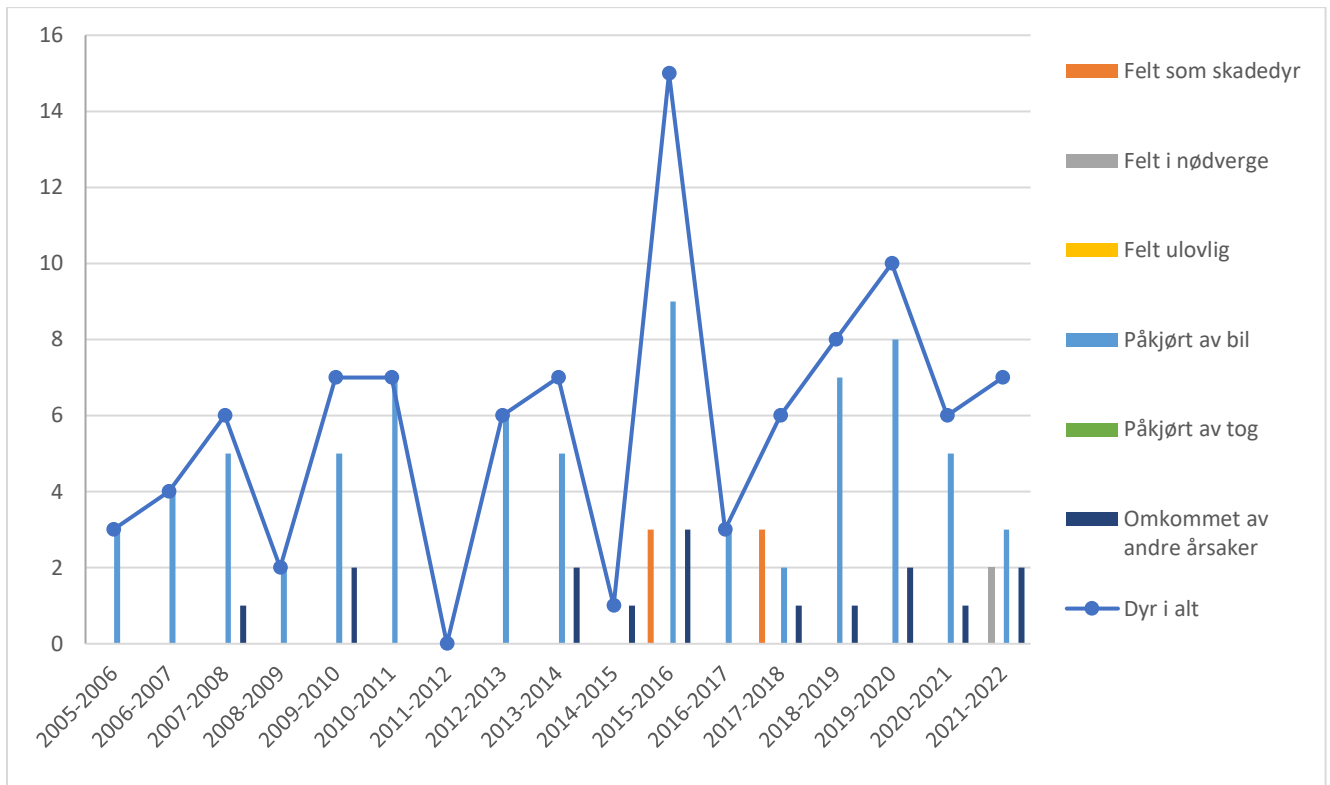
Slaktevekter for kalv og ungdyr gir et godt bilde endringer i bestandskondisjon, mens utviklingen hos eldre dyr i stor grad er påvirket av hvilke årsklasser som er representert i materialet det enkelte år. Snittvektene i Storfjord er beregnet fra få antall dyr, noe som gjør gjennomsnittsvektene usikre som mål på vektutviklingen i bestanden. I 2022 var snittvekten for en åringsokse 149 kg og en åringsku 144 kg. Snittvekten for oksekalv var 70 kg og kukalv 65 kg (figur 6). Snittvektene for 2018-2022 i Storfjord er omtrent det samme som snittvektene for region Troms i overvåkprogrammet for hjortevilt. Vektene for region Troms er relativt høye, og har en svak negativ trend.

Figur 6. Utviklingen i slaktevekter for kalv og ungdyr for Storfjord kommune perioden 2013-2022. Data fra Hjorteviltregisteret.

2.5 Fallvilt

Antall fallvilt har variert i perioden. I 2022 var det 7 fallvilt. Av enkeltårsaker er det flest elger som bli påkjørt av bil, og i 2022 var det 3 elg som omkom i trafikken (figur 7).

Figur 7. Antall fallvilt fordelt på årsak for Storfjord kommune for jaktårene 2005-2022. Data fra SSB.

I Hjorteviltregisteret registreres alle påkjørsler, også tilfeller hvor utfallet ikke er dødelig. Dette omfatter utfallene; observert – antatt uskadd, ettersøk avsluttet – ikke funnet og ukjent utfall (tabell 3). Dette gir et bilde på hvor påkjørslene skjer, og viser at problematikken med elgpåkjørsel er større enn SSB-statistikken viser.

Tabell 3. Påkjørt elg i Storfjord kommune fordelt på utfall. Påkjørsler for 2023 er til og med 27.03. Data fra Hjorteviltregisteret.

Kalenderår	Drept	Ikke drept
2015	6	7
2016	6	9
2017	3	7
2018	7	9
2019	7	13
2020	6	6
2021	3	7
2022	1	5
2023*	3	3

3. Tellende areal og minsteareal

Elgstammen oppleves som større i nordlige deler av kommunen enn indre del. Dette underbygges med problem med elgpåkjørsler, elg i tettbygde strøk i tillegg til fellingsprosent på nærmere 100. Det er derfor ønskelig å se på minstearealet for valdene Elsnes og Skibotn storvald. Dagens minsteareal i Storfjord er 6000 daa. Dette gir en tildeling på 5 og 24 dyr til Elsnes og Skibotn storvald. Ser vi på snittallene for sist planperiode (2018-2022) har Elsnes en fellingsprosent på 100 og Skibotn storvald en fellingsprosent på 92 (tabell 4).

Tabell 4. Valdene Elsnes og Skibotn storvald med tellende areal, felte felg og fellingsprosent.

Valdnummer	Valdnavn	Tellende areal	tildelt sist planperiode	Gj.snitt felt sist planperiode	Fellingsprosent
5425V0003	ELSNES	32063	5	5	100
5425V0010	SKIBOTN STORVALD	143000	24	22	92

Et virkemiddel for å nå ønsket målsetting om reduksjon i bestanden er å minke minstearealet for de to valdene. En bestandsreduksjon krever økt uttak og en større tildeling enn det er i dag. Reduseres minstearealet til 4000 daa vil tildelingen til Elsnes være 8 dyr og tildelingen til Skibotn storvald være 35 dyr (tabell 5). Dette vil være en økning i tildelingen som kan gi ønsket bestandsreduksjon. Når en bestand skal reduseres er det viktig å øke uttaket nok. Et minsteareal på 4500-5000 daa vil for Elsnes kun gi en økning i tildelingen på 1-2 dyr, noe som ikke anes som tilstrekkelig for en bestandsreduksjon. Et minsteareal mindre enn 4000 daa kan for Skibotn storvald gi en tildeling som er større enn valdet kan klare å ta ut, noe som igjen vil gi en lav fellingsprosent. Forslaget om reduksjon av minsteareal til 4000 daa innebærer en vesentlig økning i tildelingen og dermed et større mulighetsrom til å redusere bestanden, uten at tildelingen er urealistisk høy.

Tabell 5. Valdene Elsnes og Skibotn Storvald med forslag til minsteareal og tildeling.

Valdnummer	Valdnavn	Tellende areal	Minsteareal	Tildeling
5425V0003	ELSNES	32063	4000	8
5425V0010	SKIBOTN STORVALD	143000	4000	35

4. Hjorteviltregisteret

Hjorteviltforskriften setter krav til bruk av Hjorteviltregisteret. Kommunen skal bruke Hjorteviltregisteret til tildeling av fellingstillatelser, rapportere fellingsresultat og holde oversikt over vald- og jaktfeltstruktur og tellende areal. Sett og skutt data og vektdata skal også legges inn i registeret. Dette gjør at statistikk er tilgjengelig for alle og det kan utføres en kunnskapsbasert forvaltning på alle nivå, fra regionnivå til rettighetshavere på valdnivå.

Det er stort sett gode og komplette statistikkserier for Storfjord kommune. Det oppfordres på det sterkeste at alle skutte elg veies og at vekta registreres i Hjorteviltregisteret eller appen sett og skutt. Det er også viktig at alle følger den nye tellemetoden ved registrering av sett elg-skjema (vedlegg 2).

5. Målsettinger for Storfjord kommune

Kommunale målsettinger for elgforvaltninga i Storfjord har en femårsperiode, 2023-2027. Alle rettighetshavere i kommunen som utarbeider bestandsplaner må følge kommunens overordnede målsetting.

Elgstammen skal forvaltes bærekraftig i et langsiktig perspektiv med hensyn til biologiske prosesser, naturmangfold, ressursgrunnlag, landbruk og andre samfunnsinteresser. Storfjord kommune ønsker en reduksjon i elgstammen. For å sikre en sunn bestand med god kondisjon er det viktig at den har rett kjønns- og aldersstruktur. Eldre hanndyr er viktig med tanke på blant annet kalvevekter og god rekruttering. Det er ønskelig med et mer balansert uttak fordelt på kjønn. Ønsket er å ha en mindre elgstamme som består av eldre produktive dyr. Dette opprettholder reproduksjonen, slik at det fortsatt er et jaktbart overskudd av elgstammen.

5.1 Overordnede mål

- Storfjord kommune skal sørge for at alle vald/jaktfelt leverer inn lovpålagt data årlig og legger inn disse dataene i Hjorteviltregisteret.
- Storfjord kommune skal bruke de løsninger og muligheter som Hjorteviltregisteret gir på ulike nivå i forvaltningen.
- Storfjord kommune skal bidra til rydding av skog og skilting langs veier for å begrense viltpåkjørsler.

5.2 Konkrete mål

Tabell 6 viser de konkrete målene for bestandsindekser og avskyting i Storfjord kommune for planperioden 2023-2027.

Tabell 6. Kommunale målsettinger for Storfjord kommune 2023-2027.

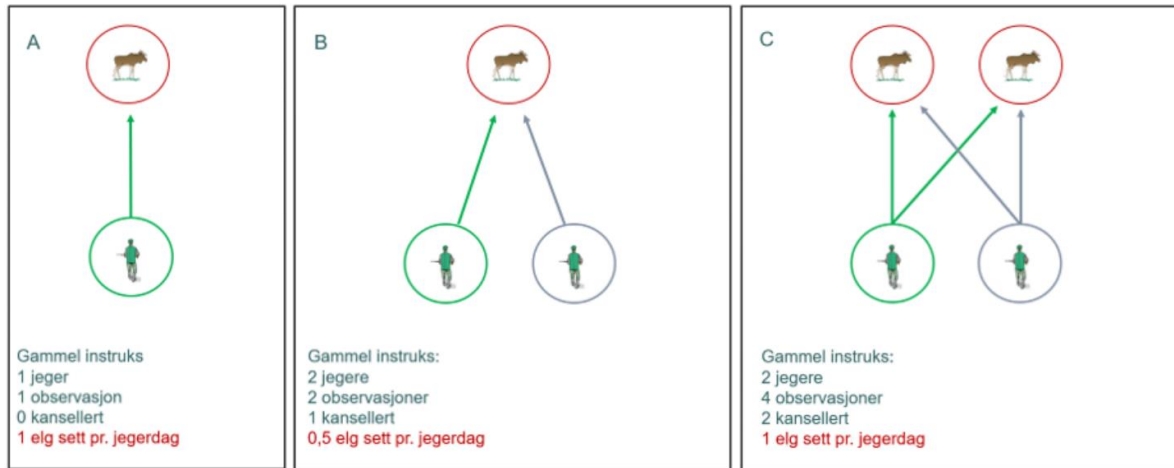
Målparameter	Planperiode 2018 – 2022 (snitt)	Mål 2027	Hva/hvorfor
Jaktuttak per år	46	60	Økt avskyting denne perioden kan gi en reduksjon i bestanden. Økt uttak av eldre kyr for å ta ut produktive dyr og hindre tilvekst.
Felt elg per jegerdag	0,054	0,040-0,045	Økt avskyting gir bestandsreduksjon, og felt elg per jegerdag blir lavere enn dagens nivå.
Prosentvis uttak hanndyr	60	50 -55	Det er viktig med eldre okser i bestanden. Målet er et jevnere uttak av hanndyr og hunndyr. Spare eldre og store okser.

Prosentvis uttak hundyr	40	45-50	Økt uttak av produktive kyr kan gi en bestandsnedgang.
Prosentvis uttak kalv og ungdyr	60	60-65	Holde uttaket av kalv og ungdyr høyt. Dette øker gjennomsnittsalderen i elgbestanden.
Prosent felt kalv	26	30-35	Høyere uttak av kalv kan gi bedre kjønnsbalanse i uttaket. Uttak av kalv gjør at vinterbeite er forbehold til reproduktive dyr.
Sett ku per okse	1,11	1,3-1,5	Stabilisere kjønnsforholdet.
Prosent ku med kalv	53	50-55	Stabilisere rekrutteringen.
Sett kalv per ku	0,71	0,70-0,75	Stabilisere rekrutteringen. Øker kalveavskytingen fra dagens nivå kan det gi en nedgang i sett kalv per ku uten at det er en reell nedgang.
Sett kalv per kalvku	1,32	1,30-1,35	Stabilisere rekrutteringen. Øker kalveavskytingen fra dagens nivå kan det gi en nedgang i sett kalv per ku uten at det er en reell nedgang.
Slaktevekt hannkalv	71	70-75	Stabilisere vekt. Holde tettheten på et moderat/lavere nivå. Registrere veide vekter i Hjorteviltregisteret.
Slaktevekt hunnkalv	67	65-70	Stabilisere vekt. Holde tettheten på et moderat/lavere nivå. Registrere veide vekter i Hjorteviltregisteret.
Slaktevekt 1 ½ år åringsokse	149	150-155	Stabilisere vekt. Holde tettheten på et moderat/lavere nivå. Registrere veide vekter i Hjorteviltregisteret.
Slaktevekt åringsku	143	145-150	Stabilisere vekt. Holde tettheten på et moderat/lavere nivå. Registrere veide vekter i Hjorteviltregisteret.
Elg drept av bil	5	3	Redusere tetthet, siktrydding langs vei.

Vedlegg 1.

Før jakta 2018 ble instruksen for rapportering av sett elg og hjort endret. Ved gammel instruks skulle alle dobbeltobservasjoner av dyr kanselleres. Etter den nye instruks skal alle observasjoner telles med, selv om dyret er sett tidligere. Dette gjør at antallet sett elg vil øke når jaktlagene går over til ny instruks, uten at dette gjenspeiler en økning i bestandstettheten.

Gammel instruks

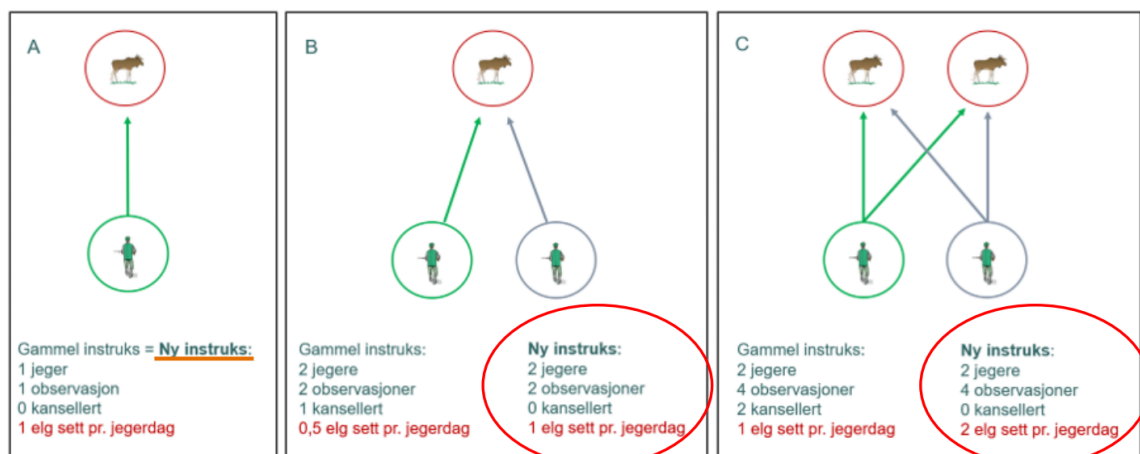

www.nina.no

Figur 1. Illustrasjon av sett elg/hjort etter gammel instruks.

Gammel og ny instruks

www.nina.no

Vedlegg 2.

Slik skal du telle og føre sett elg og sett hjort – sjekklister

- Vær nøye med å fylle ut sett elg/hjort-skjemaet hver dag, også de dagene jaktlaget jakter uten å se dyr.
- Jaktleder er ansvarlig for registrering av sett elg- eller sett hjort-data, eller å delegere jobben til en annen i jaktlaget
- Alle observasjoner av dyr sett under jakt skal føres. Såkalte dobbeltobservasjoner, dyr de mener er observert av flere jegere samme dag, skal ikke kanselleres. Antall dyr sett per jaktdag blir dermed det samlede antallet dyreobservasjoner for alle jegerne i jaktlaget.
- Kun dyr som observeres under selve jaktutøvelsen skal registreres. (Dyr som sees fra bilen på vei til jakten føres ikke.)
- Sett hjort på innmark skal føres på egen linje som en egen jaktøkt. Husk å krysse av i kolonnen «innmark».
- Dyr som felles skal også være registrert som sette dyr.
- Antall timer som jaktlaget faktisk brukte til observasjon skal føres. Eksempel: Dersom et jaktlag på 4 jegere har jaktet i 6 timer en dag, skal det for denne dagen føres 4 jegere med gevær og 6 timer jaktet.
- For jaktdager uten observasjoner av dyr er det viktig at antall jegere og antall timer likevel føres på skjemaet, (og 0 observerte dyr).
- Ved samtidig jakt på både elg og hjort, skal det registreres data på både sett elg- og sett hjort-skjema.